

УДК 339.923(477.99)

**МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА У КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС**

Попова Ю.М., кандидат економічних наук, доцент

Радченко Л.М., асистент

Якушенко А.С., студентка

кафедра міжнародної економіки та маркетингу,
Полтавський національний технічний університет ім. Ю.Кондратюка

Анотація

У статті охарактеризовано українсько-польські відносини і головні напрями співробітництва на міжрегіональній основі.

Увага зосереджена на сучасних особливостях співпраці прикордонних регіонів у контексті європейської інтеграції. Встановлено, що Україна і Республіка Польща мають значний досвід міжрегіонального співробітництва, яке відбувається в межах двох євро регіонів – “Буг” і “Карпатського”.

Здійснено ґрунтовний аналіз результатів експортно-імпортової та інвестиційної діяльності між країнами.

Авторами відмічено той факт, що сучасні процеси українсько-польського співробітництва супроводжуються перешкодами та проблемами, які проявляються у асиметрії та непропорційності параметрів зовнішньої торгівлі між регіонами України та Польщі, низькій інвестиційній активності регіонів тощо. Запропоновано конкретні заходи щодо вирішення виявлених проблем та подальшого ефективного співробітництва.

Доведено, що двостороннє співробітництво є важливою складовою стратегічного партнерства України та Республіки Польща, ефективним

засобом європейської інтеграції України, а також практичним механізмом упровадження європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях.

Обґрунтовано доцільність подальшого міжрегіонального співробітництва України та Республіки Польща з метою активізації економічного розвитку країн, максимального їх зближення між собою та з Європейським Союзом, що дозволить Україні стати органічним членом європейської спільноти.

Annotation

In the article, the Ukrainian-Polish relations and main directions of cooperation have been described on interregional basis.

The authors' attention have been concentrated on the modern features of cooperation of frontier regions in the context of European integration. It has been established that Ukraine and the Republic of Poland have considerable experience of interregional cooperation that takes place within two euroregions – "Buh" and "Carpathians".

The substantial analysis of export, import and investment activity between countries has been carried out.

The authors have marked that obstacles and problems that are reflected in asymmetry and disproportion of parameters of foreign trade between the regions of Ukraine and Poland; in poor investment activity of regions and so on accompany the modern processes of Ukrainian-Polish cooperation. Concrete measures have been offered in relation to the solving of the educed problems and further effective cooperation.

It is well-proven that the bilateral economic cooperation is the important constituent of strategic partnership of Ukraine and Republic of Poland, effective means of European integration of Ukraine, and also a practical mechanism of introduction of European standards on regional and local levels.

The expediency of further interregional collaboration of Ukraine and the Republic of Poland is reasonable with the aim of activation of economic development of countries, convergence both among themselves and with European Union that will allow Ukraine to become the organic member of European community.

Ключові слова: європейська інтеграція, міжрегіональне співробітництво, єврорегіон, експорт, імпорт, інвестиції.

Keywords: European integration, interregional cooperation, Euroregion, export, import, investments.

Актуальність проблеми. Одним з пріоритетних напрямів державної політики багатьох країн є забезпечення сталого регіонального розвитку. Загальні підходи щодо його досягнення в Україні та країнах Європи майже однакові. Це стосується таких питань, як подолання регіональних диспропорцій, застосування окремих норм та принципів тощо. Однією з найважливіших форм регіонального розвитку в сучасних умовах є міжрегіональне та транскордонне співробітництво, яке має велике значення як для регіонів, так і для країни в цілому. Варто підкреслити, що саме співпраця між регіонами, в тому числі в рамках єврорегіонів, сьогодні складає основу практичного діалогу між країнами Європейського Союзу, Молдовою, Румунією, іншими країнами та Україною.

Актуальність теми дослідження обумовлена тими обставинами, що сучасний стан української економіки зумовлює необхідність пошуку нових форм та підходів до управління економічним розвитком. У цьому зв'язку доцільним є використання міжрегіонального співробітництва, яке сприяє мобілізації місцевих ресурсів та підвищенню ефективності його застосування; прискоренню процесів вирівнювання якості життя населення

регіонів та забезпечує вільний рух товарів, послуг, капіталу, населення через кордон та в межах держави.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням міжрегіонального співробітництва, дослідженню його різноманітних вимірів присвячені роботи Білої С. О., Бабець І. Г., Валюшко І. В., Глеба О.І., Губеня С., Ерфан Є.А., Жаліло Я. А. та інших. Проте багато проблем, які стосуються функціонування прикордонних регіонів України за нових геополітичних умов у контексті розширення ЄС та зміни статусу міжрегіонального співробітництва регіонів у оновленому Євросоюзі, залишилися невивченими.

Мета роботи полягає у дослідженні сучасного стану міжрегіонального співробітництва України та Республіки Польща, окресленні основних досягнень, виявленні проблем співпраці та обґрунтуванні подальших перспектив двосторонніх відносин країн.

Викладення основного матеріалу дослідження. Міжнародні економічні відносини в сучасних умовах характеризуються активізацією інтеграційних процесів, серед яких провідна роль належить транскордонному і міжрегіональному співробітництву. Тобто, співпраця між регіонами є основою практичних відносин між країнами ЄС.

На сьогодні Україна має найрозвинутішу мережу міжрегіональної співпраці саме з Республікою Польща (РП). Практично всі області України та воєводства Польщі уклали угоди про міжрегіональне співробітництво. Усі 16 воєводств Польщі мають партнера в Україні на рівні області. Найбільше українських партнерів мають Підкарпатське, Люблінське, Лодзьке, Сілезьке та Мазовецьке воєводства. З українського боку найбільше польських партнерів мають Львівська, Одеська, Івано-Франківська, Вінницька та Волинська області.

Процес укладання двосторонніх угод про партнерство на рівні міст, районів і селищ з боку України та міст, повітів і гмін з боку Польщі має

стали тенденцію до зростання. На регіональному та місцевому рівнях між Україною та Польщею на сьогодні підписано близько 450 угод про міжрегіональне співробітництво [8].

Розвиток українсько-польського міжрегіонального співробітництва здійснюється у декількох площинах. На рівні центральних органів виконавчої влади двох країн з українського боку це питання координується такими установами: Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерством закордонних справ, Міністерством інфраструктури та Міністерством економічного розвитку і торгівлі, з польського боку: Міністерством внутрішніх справ, Міністерством регіонального розвитку та Міністерством закордонних справ [8].

Україна і Республіка Польща мають значний досвід міжрегіонального співробітництва, яке, зокрема, відбувається в межах двох єврорегіонів – “Буг” і “Карпатського”. Їх співпраця та діяльність спрямована на реалізацію проектів розвитку у сфері торгівлі, спорту, освіти, культурного обміну, захисту довкілля й охорони здоров'я і запобіганні природним стихіям та регіонального розвитку в цілому.

Програмою транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна» ЄІСП на 2007-2013 рр. передбачено, зокрема, реалізацію 74 польсько-українських проектів: 29 проектів переважно представляє Люблінське воєводство (головний партнер), 24 проекти – Підкарпатське, 2 проекти – Мазовецьке та 1 проект – Підляське. За впровадження решти 18 польсько-українських проектів відповідала Україна [1; 4].

Деякі проекти, що реалізовано у рамках Програми:

– «Музеї без бар'єрів» – коаліція польських та українських музеїв для повноцінного обслуговування неповносправних відвідувачів (співфінансування становить 168,7 тис. євро);

– «Відновлювальні джерела енергії – метод поліпшення якості навколишнього середовища на території Любачівського повіту та Яворівського району» – проект сприяв зменшенню викидів шкідливих речовин, пов'язаних з виробленням теплової енергії (співфінансування склало 408,3 тис. євро.) [4, с. 70 – 71].

Подальше співробітництво між Польщею та Україною буде продовжено на період 2014–2020 рр. у новому Європейському Інструменті Сусідства в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014 – 2020 [5].

Торговельно-економічне співробітництво між країнами ЄС є важливим фактором для підняття економіки країн на якісно вищий рівень. За підсумками 9 місяців в 2015 року основний торговельний партнер України – Європейський Союз. Наразі експорт українських товарів і послуг здійснюється в 214 країнах (рис. 1) [6].

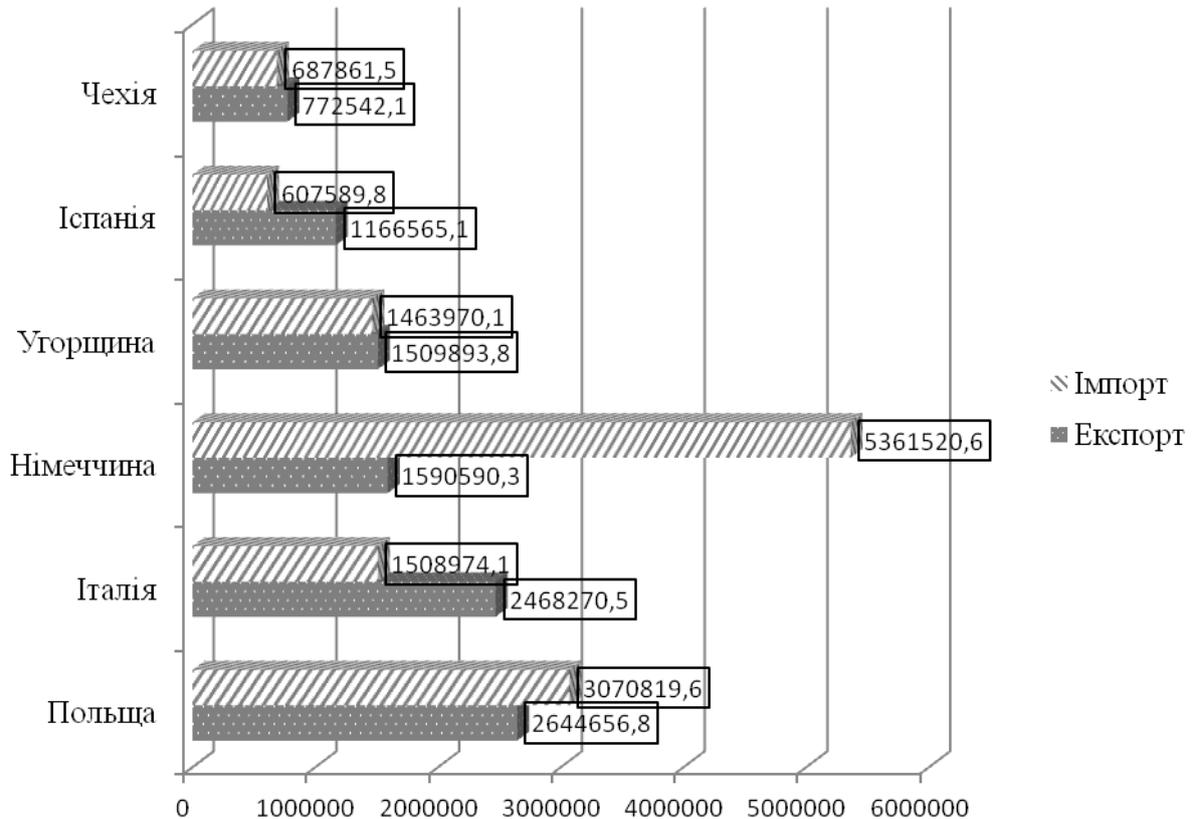

Рис. 1. Основні торговельні партнери України серед країн ЄС, тис. дол. [6]

Проведене дослідження показало, що Республіка Польща є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центрально-Східної Європи. За 6 міс. 2015 року обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 1 994,9 млн. дол. та у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року зменшились на 32,3%. При цьому рівень українського експорту до РП становив 929,4 млн. дол., та у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року зменшився на 37,7% [6].

Рівень польського імпорту до України склав 1065,5 млн. дол., та у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року зменшився на 26,8%. В цілому зовнішньоторговельний оборот товарів України з Польщею у 2015 р. скоротився порівняно з 2012 р. вдвічі і становить 2857 млн. дол. проти 6461 млн. дол. [6].

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 6 міс. 2015 року впали на 27,0% від аналогічного рівня 2014 року і склали 128,9 млн. дол. Рівень українського експорту послуг до РП за 6 міс. 2015 року склав 84,3 млн. дол. (спад на 20,3%), а рівень польського імпорту послуг до України – 44,6 млн. дол. (спад на 39,7%) [6].

Результати українсько-польської торгівлі товарами та послугами протягом 2010 – 8 місяців 2015 р. представлені у таблиці 1.

Таблиця 1. Торгівля товарами та послугами між Україною та РП [3; 6]

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт в РП	Взаємні обсяги торгівлі товарами і послугами
2010	2924,4	1878,7	4803,1
2011	3321,4	2927,7	6249,1
2012	3743,5	2717,6	6461,1
2013	4234,3	2761,1	6995,4
2014	3212,3	2844,7	6057,0
8 м. 2015	1514,1	1342,6	2856,7

У рамках україно-польських відносин активно здійснюється інвестиційна діяльність. Найвагомішими польськими об'єктами інвестицій в Україні є: фабрика будівельної кераміки «Церсаніт»; фабрика паркету «Барлінек»; меблева фабрика «Новий Стиль»; фабрика упаковки «Кен-Пак»; фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін», фабрика металообробки «Полімекс-Мостосталь»; банк «Кредобанк; «Плюс-банк»; кластерне утворення «Агромісто» [7; 9].

Станом на 1 жовтня 2015 р. обсяги польських інвестицій в Україні становили 793,4 млн. дол., що складає 1,8% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. З початку 2015 р. польські інвестиції скоротилися на 37,8 млн. дол. Пік інвестицій було зафіксовано 1 липня 2013 року – на рівні 945,3 млн. дол. За даними Держкомстату України, за результатами 2013 року обсяги польських інвестицій в Україні зменшилися на 71,0 млн. дол., а за 2014 рік ще на 14,2 млн. дол. (табл. 3).

Таблиця 3. Динаміка українсько-польської співпраці у сфері інвестицій,
млн. дол. [3; 6]

Роки	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	I півріччя 2015
З РП в Україну	366	670,5	694,7	864,9	935,8	875,5	916,4	845,4	831,2	790,8
З України в РП	24,2	30,1	46,9	49	49,1	48,2	54,2	56,4	52,6	51,3

У Польщі наразі діє щонайменше один десяток підприємств з українським капіталом. Найвагомішими українськими інвестиційними проектами в Польщі є: «Гута Покуй» (інвестор – «Приват»); завод освітлювальних приладів «Геліос» (інвестор – «Іскра»); плодопереробний завод «Т.В.Fruit Dwikozy» (інвестор – компанія «Т.В.Fruit»; Мазовецький сироварний завод "Ostrowia" (інвестор – Група компаній "Milkiland") [7; 9].

Разом з тим, необхідно акцентувати увагу на проблемах та перешкодах, які гальмують міжрегіональне співробітництво. Пропонуємо поділити їх на економічні, політичні й суспільні [2; 4; 7]:

– економічні: різні темпи, напрями і характер трансформації суспільства, економічних потенціалів двох країн, брак фінансових можливостей, оборотних капіталів і банківської інфраструктури, недостатнє інвестиційне забезпечення спільних проєктів та низький рівень розвитку інфраструктури;

– юридичні: неузгодженість правничо-юридичних систем України і Республіки Польща, нестабільність економічного та політичного законодавства і правничої території для транскордонної співпраці, неузгодженість українського законодавства із законодавством ЄС;

– суспільні: негативні стереотипи громадської свідомості, які певним чином гальмують розвиток партнерських відносин між державами, психологічна неготовність громадськості до співпраці, невисокий рівень зацікавленості широкого загалу в результатах прикордонного та міждержавного співробітництва.

Для вирішення ключових питань українсько-польського міжрегіонального співробітництва на міжурядовому рівні створено інституційний механізм – Українсько-польську Міжурядову Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва, яка приймає рішення з питань міжрегіонального співробітництва, визначає основні напрями і головні принципи його розвитку, надає компетентним органам України і Польщі відповідні пропозиції, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та в цілому координує міжрегіональне співробітництво на рівні областей України та воєводств Республіки Польща [8].

Висновки. З огляду на сучасні політичні й суспільні зміни, що відбуваються в Центрально-Східній Європі, глобальну переорієнтацію

зовнішньоекономічних інтересів і зв'язків, усе більше утверджується необхідність і важливість міжрегіонального співробітництва між Україною та Польщею. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про тісні взаємозв'язки країн у різноманітних сферах: економічній, соціально-культурній, освітній, екологічній, політичній та ін. Реалізовано значну кількість проектів, які дозволили вирішити низку проблем прикордонних регіонів.

З метою подальшого розвитку міжрегіонального українсько-польського співробітництва необхідно:

1) визначити пріоритетні напрями активізації українсько-польської співпраці, яка покликана сприяти поширенню в Україні європейського досвіду господарювання;

2) вдосконалити концепції прикордонного співробітництва в напрямку закордонної політики обох держав;

3) удосконалити інституційне забезпечення та інфраструктуру міжрегіонального співробітництва відповідно до стандартів ЄС;

4) організувати перехід від торговельних до товарно-інвестиційних відносин, розвиток міжнародної кооперації, залучення іноземних капіталів та інвестицій, створення умов для розвитку малого бізнесу;

5) активізувати співпрацю у галузі вирішення проблем екологічного забруднення, охорони і раціонального використання природних ресурсів;

6) оптимізувати організаційні повноваження місцевих органів влади у сфері міжнародного та транскордонного співробітництва.

Крім того, для забезпечення ефективного двостороннього співробітництва обом країнам потрібно зробити зовнішньополітичні кроки. Зі сторони Польщі: організація на прикордонних територіях мережі малого та середнього бізнесу разом із залученням інвестицій; підтримка економічного та політичного діалогу з Україною на всіх рівнях; уведення пільгового візового режиму; пільги для обміну товарами і послугами;

координування спільних заходів проти корупції та організованої злочинності; лобіювання інтересів України в структурах ЄС. Із боку України, відповідно: продовження політичного діалогу в рамках реалізації стратегії України щодо європейської інтеграції; підтримка бізнесових проектів та співпраці ділових кіл; удосконалення інфраструктурного забезпечення тощо.

Запорукою подальшого співробітництва є продовження дії Програми ЄІС ПТС Польща – Білорусь – Україна на 2014 – 2020 рр. у рамках Європейського інструменту сусідства, що також свідчить про її ефективність та вагомі результати. Для України ця Програма важлива з точки зору співпраці з польськими партнерами з ЄС, що дозволяє отримувати досвід європейської інтеграції та спільно з Польщею реагувати на наявні в регіоні виклики.

Перспективи подальших наукових досліджень лежать у площині культурно-освітньої й науково-технічної співпраці України та Республіки Польща.

Список використаних джерел

1. Громадські слухання проекту Спільної операційної програми для Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту Сусідства «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020» [Електронний ресурс]: Закарпатська обласна державна адміністрація. – Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/11280.htm>.

2. Губеня С. Українсько-польська транскордонна співпраця в контексті європейської інтеграції / С. Губеня // Науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2014/01/04>

3. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Ерфан Є.А., Глеба О.І. Реалізація програми транскордонного співробітництва європейського інструменту сусідства та партнерства «Польща-Білорусь-Україна» як чинник європейської інтеграції України / Є.А. Ерфан, О.І. Глеба // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – Випуск 1 (45). Т.3. – С. 68-72.

5. ЄІС ПТС Польща – Білорусь – Україна 2014-2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pl-by-ua.eu/ua,news,140>.

6. Інформаційна довідка щодо співробітництва з ЄС в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства [Електронний ресурс]: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим до-ступу: www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=127822.

7. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України / С. О. Біла, І. Г. Бабець, І. В. Валюшко, Я. А. Жаліло [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2011. – 32 с.

8. Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею // Посольство України в Республіці Польща: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions>

9. The Crossborderer. Autumn 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pl-by-ua.eu/upload/pl/Crossborderer_No_2_2014.pdf.